

Unga vuxna – livsvillkor och samhällets stöd

Erfarenheter från en lärandecirkel

Unga vuxna är aktuellt tema av flera skäl. Det fokuserar på en grupp i samhället med behov av många samhällsaktörers insatser. Förändrade livsmönster och samhällsstrukturer gör att unga vuxnas väg in i samhället har blivit mer komplicerad och svåröverskådlig både för dem själva och för samhällets olika institutioner.

Arbetsformen vid FoU i Väst/GR

Lärandecirkeln har riktat sig mot verksamhetsansvariga chefer och andra ledare med uppdrag som bl.a. syftar till ett strategiskt utvecklingsarbete. Cirkeln har gett utrymme att i ett reflekterande sammanhang diskutera temat unga vuxna. Cirkeln pågick från maj 2009 till november 2009, med sex tillfällen på vardera 3 timmar.

Vi har under lärandecirkeln försökt att förstå fenomenet unga vuxna utifrån olika perspektiv och med olika inspel av gästföreläsare. Stor del av tiden har vi ägnat åt att få grepp om vilka i den stora gruppen unga vuxna det är som är mest intressant för socialtjänsten, vad problemen är men också vilka lösningarna kan vara.

Arbetsformen har med avsikt varit lös för att försöka fånga det svårdefini-

erbara temat. Lärandet har vuxit fram genom diskussioner och genom föreläsningar från inbjudna gäster. Ambitionen har varit att ha en öppenhet för att pröva tankar och få diskutera strategiska frågor på en strukturell nivå. Denna erfarenhet att ha en lärandecirkel som skapar kunskap allteftersom, genom att ge utrymme för att reflektera gemensamt, har varit lärorik och kan vara en modell att använda för skapa kunskap kring andra viktiga strategiska teman.

Sammanfattande bild om definitioner, fenomenet och lösningarna utifrån lärandecirkelns diskussioner och föreläsningssinput

Definitioner

Ett i början ofta återkommande tema var att avgränsa vilka vi egentligen pratade om när vi använde begreppet "unga vuxna". Åldersmässigt kan man tänka i olika åldersgrupper, alltifrån 18-25 men även äldre upp till 29 år. Unga vuxna inom socialtjänsten kan också definieras utifrån vilken handläggningssmässig målgrupp våra egna eller andras verksamheter riktar sig till eller arbetar med.

Gruppen unga vuxna är ingen homogen grupp och ett perspektiv i cirkeln har varit att tänka utifrån olika grupperingar. Vi har "de lyckade" som tar sig fram i systemet. Ett exempel här är "kaospiloterna", som Gunnar Gillberg, institutet för arbetslivsvetenskap, forskat kring. Kaospiloterna är en värdebaserad utbildning som riktar sig till unga kreativa outsiders och som syftar till att skapa sociala entreprenörer. Kaospiloterna möter samhällets efterfrågan på värdeskapande förmågor genom att vara individuella och innovativa kreatörer.

"De diagnostiserade" är den grupp som vi möter inom socialtjänsten med bland annat etablerat missbruk, kriminalitet och psykisk ohälsa/funktionsnedsättningar. Dessa personer har vi redan satt "etikett" på, de ingår i grupper för vilka vi har upparbetade insatser att erbjuda som stöd.

Den grupp som vi har svårast att nå fram till är "de ännu icke diagnostiserade", en grupp som vi i diskussionerna benämnt som *de diffusa*. Det är den grupp som består av personer med olika behov och förutsättningar och som inte riktigt passar in i våra färdiga mallar och förslag. Ofta riskerar de att falla mellan stolarna, mellan de olika myndigheter som är involverade. Till denna grupp kan vi också räkna de som vi ännu inte känner till.

Och naturligtvis har vi i samhället också den största gruppen, de "normala" som tar de steg för steg in i vuxenvärlden som samhällets struktur är generellt uppbyggt kring med utbildning, bostad, arbete osv.

Fenomenet unga vuxna

Samhällsförändringarna som har påverkat vuxenblivandet

Etableringsåldern är förskjuten upp i åldrarna jämfört med tidigare och hänger starkt ihop med arbetsmarknad och boende. 1990 var etableringsåldern 21 år i den meningen att den stora majoriteten av åldersgruppen var självförsörjande - idag är motsvarande ålder 27-28 år.

Socialiseringsprocesserna ser också annorlunda ut idag mot vad de gjorde förr när det fanns tydligt identifierade vuxensteg på vägen med t ex konfirmation och värnplikt. Utbildningarna var för de flesta mycket kortare och inträdet i arbetslivet skedde tidigare. Med långa utbildningsvägar och hög arbetslöshet har många unga gått miste om tidigare självklara socialiseringsvägar.

Individuella val är ett utmärkande drag i dagens samhälle, det är något som vi alla lever med och påverkas av oavsett ålder. Gruppen unga vuxna har mycket olika förmåga att hantera alla valmöjligheter. För den som är utsatt eller sårbar kan valen innebära en ökad press. Många stabila strukturer som tidigare funnits har monterats ner och det som tidigare funnits som skydd har försvunnit och man är mer utsatt med ett ökat tryck på individen som följd. Den instabila individen upplever trycket ännu starkare.

Sätt att hantera vuxenblivandet

Individuella konsekvenser

En viktig del är vuxenblivandet är reflexiviteten – vad ska jag bli, vad ska jag välja. Pressen att hantera situationen kan leda till osäkerhet och ångest. Det är viktigt att ha någon att möta i sina tankar om olika valalternativ, någon som kan svara med stabilitet och råd. De unga vuxna har olika möjligheter att hantera frågeställningarna på egen hand och de har mycket olika möjligheter till stöd. Unga som vuxit upp i en miljö där de getts utrymme att reflektera och diskutera har troligen större möjligheter att hantera vuxenblivandets olika val.

Här har socialtjänsten och andra aktörer som skola möjlighet att arbeta förebyggande.

Andra lösningar

Andra sätt att hantera situationen för unga vuxna kan vara att välja subkulturer med tydliga fasta strukturer och förklaringsmodeller som t ex kriminella gäng eller fundamentalistiska grupper. Missbruk av olika slag kan också ses om en lösning, likaså mer eller mindre organiserade protester som bilbränder med mera.

Kaospiloternas sätt att på ett mer positivt sätt ta tillvara valens olika möjligheter är också det en individuell lösning.

Misslyckanden

De unga vuxna som inte hittar vägar att hantera situationen kan hamna i psykisk ohälsa och/eller få nedsättningar i sin förmåga att fungera i samhäl-

let. Det kan ta sig i uttryck i en rotlöshet och en diffus problematik med unga människor som kan vara svår att nå fram till och som det kan vara svårt att finna rätt stöd till.

Lösningarna

Återkommande i diskussionerna har varit hur vi ska kunna se unga vuxna som resurser. Vi behöver få till stånd en dialog med de unga för att låta dem vara delaktiga i att skapa lösningar. Våra regelsystem och gränsdragningar är många gånger hindrande och vi behöver fler gränsöverskridande lösningar. Vi behöver ha en beredskap för att möta de unga vuxna som behöver stöd i sitt identitetsskapande. Socialtjänstens kompetens att möta och samtala utifrån en helhetssyn kan användas på fler arenor och Socialtjänsten har en viktig roll att visa på alternativa vägar och genom att använda de mötesplatser som finns, som till exempel i föreningar, och att hjälpa till att skapa ett stöttande sammanhang. Socialtjänstens framtida roll behöver diskuteras utifrån vad samhället ställer för krav på individen men den måste också vara aktiv i byggandet av de nya strukturer och system samhället behöver skapa för att stötta individerna.

Några viktiga drag ur aktuell forskning

Forskningsinspelen i lärandecirkeln har varit följande:

Lena Samuelsson – rapport på uppdrag av VG-regionen om unga vuxnas livsvillkor

Bibbi Ringsby Jansson & Elisabeh Olin – FoU-rapport om unga med funktionshinder på väg ut i arbetslivet

Gunnar Gillberg – Institutionen för arbetsvetenskap, Göteborgs Universitet. Forskningsområdet är unga vuxna och föreställningar om arbete och självförverkligande

Intressanta hänvisningar (webbsidor, litteratur etc)

Metoder för att fånga Unga Vuxnas livsvillkor och deras förutsättningar till etablering i vuxenlivet.

http://www.vgregion.se/upload/Folkh%c3%a4lsa/rapporter/Slutrapport%20unga_vuxna_20090206.pdf

Bibbi Ringsby Jansson & Elisabeh Olin – FoU-rapport 1:2009 Unga med funktionshinder på väg ut i arbetslivet

http://www.grvux.se/download/18.548ab011121832a8c688000399/unga_vuxna.pdf

Gunnar Gillbergs avhandling blir klar under våren 2010

Personer att ta kontakt med (cirkeldeltagare, cirkelledare, andra personer – namn, verksamhet samt e-postadresser)

Deltagare:

Carina Falkewall IFO-chef Härlanda,
carina.falkewall@harlanda.goteborg.se

Elinor Bylund, IFO-chef Örgryte,
elinor.bylund@orgryte.goteborg.se

Jan Svensson, planeringsledare stadskansliet,
jan.svensson@stadskansliet.goteborg.se

Juan Navas, IFO-chef Lärjedalen,
juan.navas@larjedalen.goteborg.se

Lena Säljö, IFO-chef Biskopsgården,
lena.saljo@biskopsgarden.goteborg.se

Ylva Jungebring, enhetschef Gryning,
ylva.jungebring@gryning.se

Cirkelledare:

Anders Törnquist, Institutionen för socialt arbete,
anders.tornquist@socwork.gu

Pernilla Nylén, IFO Biskopsgården,
pernilla.nylen@biskopsgarden.goteborg.se

Fou_i**väst** **GR**

FORSKNING OCH UTVECKLING INOM VÄLFÄRDSOMRÅDET
Besök Gårdavägen 2 • Post Box 5073, 402 22 Göteborg • Tel 031-335 5000
Fax 031-335 51 17 • e-post fou@grkom.se • www.grkom.se/fouivast